



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioannis Ioviani Pontani. De Aspiratione Libri duo. Charon
Dialogus. Antonivs Dialogus. Activs Dialogus. Aegidivs
Dialogus. Asinvs Dialogus. De Sermone Libri Sex. Belli,
Qvod Ferdinandvs Senior ...**

Pontano, Giovanni Giovano

Venetiis, 1519

De Contentiosis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12960

DE SERMONE

omnia, ad quæ dilapsi, nec lasciuiunt tantum, nimisq; in illis sunt, uerum petulantes, osceni, & (quod turpissimum est) impuri. Minime autem uerebimur, hoc ipsum genus partiri eorum qui ad uoluptatem tantum, atq; in gratiam loquantur, comparandæ tantum uoluptatis causa. Sunt enim qui ipsi quidē minime lasciuiant, seruentq; in iocando delectum atq; in dicendo, uerū in hoc à recto atq; honesto abeunt, quod uoluptatem sibi proposuerunt, uile sanè pretium, pro quo tamen assequendo & ueritati obstant, & ab hominis recedunt dignitate. Siquidem quo instrumento, quaq; naturæ dote præditi sumus cum excellentia animalium cæterorum, eo ipsi pro re maxime sordida, beluarumq; magis quàm hominū propria abutuntur. Neq; enim finis eorum est in laborum requiete, molestiarumq; relaxatione, ut in cunctatam aut quærant, aut afferant, quo & tranquillēt audientium animos ac suos, & refocillent eos à præteritis defatigationibus, uiresq; renouent ad easdem rursus obeundas, uerum quod à natura atque ab habitu ita quidem instituti ad ea ipsa sunt, ut neq; ab desidia ignauiaq; longius absint. Atque hæc quidem uidentur esse Assentatorum genera.

De Insulis, & Profusis.

Sunt ex hoc etiam numero, qui dum oblectare student, maxime aures audientium offendant, tum insulse loquendo, tum profundendo & res & uerba, nec delectu habito, nec modo aut mensura adhibitis. Itaq; tædij genus hoc ac molestiarum ueteres dicebant hominem occidere, cum eiusmodi homines in cunctis & multi essent, & insulsi, ineptiq;, ac cum primis importuni, ut non inconuenienter à ranarum similitudine sint qui eos Coaxatores uocitent, quod coaxare eos quàm loqui magis existiment, ut qui non modo non mulceant aures, uerum ad impatientiam usq; obtundant.

De Contentiosis.

Adulatorum studiis maxime aduersi uidentur contentiosi quidā homines, quorum ea est natura, id etiam studium, ut non modo non loquantur in aliorum gratiam, neq; gratificentur ipsi alijs, sed contra ut aduersentur et ubiq;, & in qbusq; neminemq; uereantur in dicendo offendere, quin & serant ipsi sponte studioseq; contentiones, & ab alijs satus accipiant, lætenturq; ijs & fouendis & exercendis, qui
bus etiam

quibus etiam uita ipsa uel molesta futura sit, ni in cunctis uel dentes imprimant, uel insigant aculeos, ut ad contentiones, dissidia, rixasq; atq; altercationes nati prorsus uideantur. Et quam alij a natura concessam elocutionem exercent in conseruanda hominum societate, in conciliandis amicis, in solandis demulcendisq; molestis, laboribus, ac maeroribus aliorum, ea ipsi in aduersum utantur, uel abutantur potius ad odia contrahenda, litesq; excitandas, ac serenda discordiarum semina. Hoset Contentiosos uocauere, et Rixatores, et alio atq; alio noie. Vitium autem et si est fortasse innominatum. quid tamen prohibeat Rixationem appellare, ac Contentiositatem, ut contentionem rerum esse dicamus, ac Rixam, uitium uero ipsum, peruersumq; illud habitum tum Rixationis appellatione, tum Contentiositatis designemus. O diosum sane genus hominum, et muscarum maxime simile, ut nati hi omnino uideantur ad turbas, uexationes, inquietudinem, uitaeq; ad uniuersaeurbationem, ac tedia. Quod Plautus indicauit in serui illius persona, Decretum est mihi quasi umbra quoquo ibis tu, te persequi. Quin aede pol si in crucem uis pergere, sequi decretum est. Horum duplex mihi uidetur esse partitio, eorum una, qui id student, ut commoda, utilitatemq; inde sibi comparent, illorum altera, qui uoluptatis tantum gratia, usq; inuidiosissime suae naturae, ac peruersissimis cogitationibus morem gerant. Eorum autem utrum genus longe sit peruersius, iudicatu difficile uideri iure quidem potest, utrumq; tamen peruersissimum. Montium adolescens ipse noui Branchatium, qui generis ac familiae contempta, uel repudiata potius dignitate, totum litibus se se tradiderit, ac satis scio lites quasdam ab actoribus desitutas, siue ob inopiam rei familiaris ad eas prosequendas, seu quod male essent coeptae, pretio mercatum, quo (uti conuenerat) exoluto, prosecutum sumptibus suis litigia, in hocq; uitam suam egisse omnem. Ex eadem item familia alterum mirifice controuersijs assuetum, quin omnino illis addictum, ut cum aliquando ab Antonio Panhormita, iucundissimo homine per risum interrogaretur, quo nam modo cum causis? responderit, bene sibi atq; e sententia in oibus successisse, easdemq; in re suam terminatas, duas in aut tris in locum a se se ea ratione protrahi, qd aliter ocio immarcesceret, illasq; eo a se studio reseruatas, ut haberet in quo obletaretur, pasceretq; animu. Vide hoies ingeniu, qd litigia, controuersiasq; sibi uoluptate statuerit? Sed nobis ac in parte loquedu neutiq; e iudicialibus de contentionibus, tantu studia uolumus contentiosorum quorundam hominum ostendere. Itaq; hos ipsos Litigiosos, seu Litigatorios potius qd uocauerit, et Controuersos. Na Litigiosas res proprie magis dicimus.

Contentiosos autem illos uolumus, qui maxime aduersentur adulatoribus, & quantum hi loquuntur in omnium gratiam, tantum illi nemini parant, studeantq; prorsus offendere, quos si quis Inuiles uocauerit, ne ille mea sententia, uera ab appellatione recesserit. Quando autem res ipsa intellegitur, nolumus de uerbo nimio plus esse soliti. Laurentius V allensis in Grammaticis, Rhetoricis, Dialecticisq; ita & scripsit, & disputare est solitus, ut minime uideretur uelle precipere, nec appareret tam contendere illum de ueritate, proprietateq; aut docere uelle, quam maledicere, obiectareq; uetustis scriptoribus, atq; obloqui. Itaq; Ciceronem uelliebat, Aristotelem carpebat, Virgilio subfannabat, Quippe qui pro palam sit asseuerare ausus, siue Pindarus quispiam auctor is nomine suo fuerit, siue alio (de hoc enim ambigitur) q; Homericae libros omnis Iliados non multos ad modum in uersus contractus latine conuertit, qui pro palam sit inquam asseuerare ausus, Pindarum eum Virgilio anteferendum. Est autem carminis illius principium.

n Iram pande mihi Pelidae diua superbi,
 n Tristia qui miseris iniecit funera Graijs.
 Tali igitur iudicio hominem, ingenioq; tam siue reitrouerso, siue praepostero (quippe qui maximis quibusq; ringeret auctoribus, uni tantum Epicuro assurgeret) q; ob communem utilitatem contendere, aut cognitionem dicas, atq; alterari? qui nec aliud uelit, curet, studeat, quam ut detrahat quibus minime par est, ac maledicat? Quando qui cum Laurentio familiaris uixerunt, affirmant illum eo nequaquam consilio in Grammaticis scripsisse, ac Dialecticis, quo doceret, disciplinasq; ab ignorantia uindicaret, atq; a sorde, uerum ut malediceret, obloquendoq; detraheret de fama atq; auctoritate rerum scriptoribus, tum illis qui exemplo sunt ad scribendum alijs, propter antiquitatem, maiestatemq; dicendi, ac precipiendi, tum illis ipsis, qui tunc uiuerent, qui ne dubitauerit ipse qdē dicere, profiteriq; palam, habere se quoq; in Christum spicula. Sed nobis propositum minime est detrahendi homini maxime studioso, quem senem adolescens ipse nouerim, cumq; e Roma se Neapolim contulisset ad Alphosum Regem, et inuiserim e reuerenter pro illius, meaq; aetate, et plures post congressiones maxime familiares ita ab eo discesserim, uti ex eo de me nisi pleno, atq; amico ore locutus fuerit nunquam. Sunt ex his igitur quos non tam contentiosos dicas, quam insectatores cum singulorum, tum etiam humani generis, q; de Timone traditur, neq; ueritatis ipsius cultu et gratia, sed quod ita qdē sint a natura instituti, atq; ab assuetudine confirmati, et moribus.